

Beszámoló a Magyar Táncművészeti Egyetem Nádasi Ferenc Gimnáziuma
munkatársainak 2019. júniusi kárpátaljai utazásáról

2019 júniusának pünkösdi hosszú hétvégéjén – megragadva a Határtalanul-program tantestületeknek is biztosított lehetőségét – a Magyar Táncművészeti Egyetem Nádasi Ferenc Gimnáziumának munkatársai elutazhattak Kárpátaljára.

Több kolléga – fiatal korának köszönhetően – rögtön a határon, kivált az ukrán oldalon, olyan számukra már ismeretlen élményben részesülhetett, melyre a 40-esnél idősebb korosztály még jól emlékezhet, nevezetesen: várakozni kellett. Sokáig. Nagyon sokáig. Egészen addig, amíg át nem vizsgálták akkurátusan a buszt és a csomagokat a határőrök és vámtisztek. Ha korábban nem is, de legkésőbb akkor mindannyian megérthettük, mit is jelent az Európai Unió biztosította szellős közlekedés a tagállamok között, micsoda érték a tagállamok közötti szabad mozgás. És épp akkor, amikor az ukrán oldalon tapasztalható lassú és rapszodikus határátlépési bürokratizmus már a leggyakorlottabb utazóból is előcsalná a kafei kiszolgáltatottság érzését, egyszer csak megindulhatott a buszunk, és boldogan roboghattunk – jelentős késéssel - Ungvár felé, amennyire persze az ukrán oldalon tapasztalható nehezen minősíthető útminőség ezt megengedte.

Az ungvári egyetem előtti parkolóban találkoztunk idegenvezetőnkkel, a ránk reggel óta kitartóan váró elkövetkezendő négy napunk élményfelelősével: Kozub Gergellyel, akinek megjelenése már első pillanatban azzal a bizonyossággal töltött el mindannyiunkat, hogy jó kezekbe kerültünk, és ebben a szomszédos, de mégis távoli országban jól érezzük majd magunkat.

Ungváron a várat, és a vár tözsomszédóságában lévő skanzent, a határon való rostokolás miatt, már csak futólag tekinthettük meg, de Gergőnek a vár mellett rögtönzött tömör és lendületes idegenvezetése, és Kolodkó Mihály várfalon található apró gerillaszobra (akárcsak a később meglátott többi, Kárpátalja-szerte is fellelhető szobra) lassacskán mindannyiunk fáradt arcára mosolyt varázsolt, és jókedvűen sétáltunk vissza a buszhoz a vár alatti, bohémnegyedhez hasonló városrész girbegurba utcáin, azzal a mindannyiunkban erősödő benyomással, mintha egy északba oltott mediterrán városkában sétálnánk.

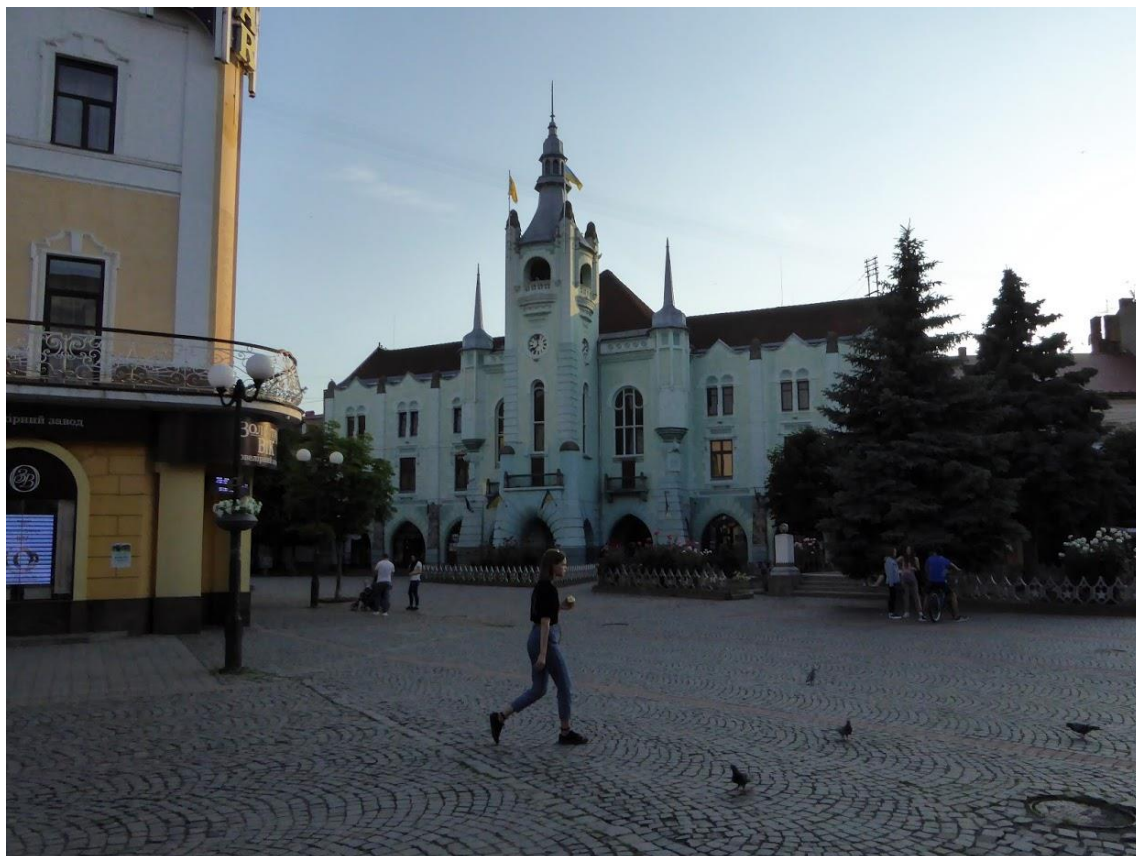

Az ungvári vár bejárata

Idegenvezetőnk, Kozub Gergely, Kodolkó Mihály egyik miniatűr gerillaszobra mellett

Kora este érkeztünk meg szállásunkra, a Munkácsi Szent István Líceumba, ahol meleg vacsorával és kifogástalan szállással vártak minket vendéglátóink. A középiskolai bentlakásos kollégium nemrég átadott volta önmagában kevés magyarázat arra a rendre és tisztaságra, melyet az épületben és a szobákban tapasztaltunk: az itt szállást kapó középiskolás diákok valóban sajátjukként vigyáznak az iskolai tanulmányaik idejére számukra biztosított szállás minden egyes szegletére, átérezve annak felelősségét, hogy a szobák és a folyosók, a közös helyiségek, a faliképek és a csaptelepek nemcsak őket, hanem utánuk még sok-sok diáknemzedék tagjait kell, hogy kiszolgálják.

Munkács főtere

Este még egy rövid sétát tettünk Munkács bájosan eklektikus, hol historizáló, hol szecessziós, hol a két világháború közötti csehszlovák fennhatóság alatt különösen elterjedt Bauhaus- stílust felvonultató belvárosában, a sétálóutcában pedig mi is megtekintettük *A boldog kéményseprő* bronzszobrát, melyet Tóth Bertalanról, az utolsó munkácsi kéményseprőről és folyton nyomában lévő macskájáról mintáztak. És hát ugye kéményseprővel találkozni, őt megsimogatni szerencsét hoz... nyilván nem véletlenül csillog annyira fényesen a szobor... Ezt a rituálét mi sem hagyhattuk ki. A rövid séta után aztán pihenni tértünk.

A boldog kéményseprő és macskája Munkács főutcáján

Másnap reggel hosszabb kirándulásra indultunk: reggeli után megtekintettük a munkácsi várat.

A munkácsi vár

A Turul-szobor a munkácsi várban

Itt megkoszorúztuk Zrínyi Ilona és a kis II. Rákóczi Ferenc szobrát, megnéztük az egykor a várban raboskodó Kazinczy Ferenc emlékszobáit, és elfogódottan álltunk az államközi megállapodás keretében visszahelyezett Turul-szobor hatalmas obeliszkjének talapzatánál. Majd elindultunk a Vereckei-hágóhoz.

Miközben egyre magasabb és magasabb régiókba emelkedtünk a Keleti-Kárpátok vedlett kígyóbőrhöz hasonlító szerpentinjein, idegenvezetőnk az itteni elzárt, és már csak neveikben magyar falvacskákban tapasztalható máig eleven és hatalmas Rákóczi-kultusról mesélt, a hegyek közé szorult apró házak udvaráról pedig barátságosan integető gyerekek és felnőttek mosolya kísért minket mindenfelé.

Életkép Vereckén: ahol még mindig az órát lehet igazítani a tehénhajtáshoz

A honfoglalási emlékműhöz vezető, már gyalog megtett utolsó szakaszon egy olyan történelmi eseménynek szentelt emlékmű mellett kellett elhaladunk, melyet mára több ukrán történész is megcáfolt, de az ukrán-magyar történelmi megbékélésnek időről időre mégis az útjába áll: 1939-ben, Kárpátalja visszavételekor valóban voltak heves összecsapások a magyar honvédség és az ukrán Szics-gárda között, de a magyar hadifogságba esett gárdatagokkal szembeni tömeges kivégzésekre nem került sor, ahogy azt az emlékmű állítja.

Mindenesetre letagadhatatlanul hatásos dramaturgiai érzékre vall, bárkinek is volt az ötlete ukrán részről, hogy legemblematikusabb nemzeti emlékhelyünkhöz csak úgy zarándokolhatunk el, hogy emellett a kollektív felelősségünket feszegető emlékmű mellett kell elvonulnunk.

Örömmel láttuk, hogy a honfoglalási emlékhely ott jártunkkor épp nem volt megrongálva, és némi bizakodásra adhat okot, hogy az általunk felhelyezett koszorú mellett az egyik koszorú egy egybefont ukrán-magyar nemzeti szalaggal volt felerősítve - íme: a közös jelen a múltban is közösködhet, a megbékélés jegyében.

Csoportkép Vereckén

Kozub Gergely rövid, de minden kárpátaljai magyar életérzését is közvetítő emlékezetes előadása, S és a Himnusz közös eléneklése után egy közeli erdei fogadóba tértünk be tradicionális ukrán ebédre, borscs levesre és szabad tűzön készített saslikra, majd innen indultunk tovább a méltán híres Sipot-vízeséshez.

Időjárás szempontjából elmondhatjuk, hogy szerencsénk volt az utazásra kiválasztott júniusi pünkösdi hétvégénkkal, leszámítva ezt a délutánt: mintha az égbolt minden eresztéke megnyílt volna, hatalmas eső szakadt ránk rövid idő alatt, most már az ukrainai utak elmaradhatatlan himlőhelyei, a kátyúk helyett valóságos tavakat kerülgethettünk, majd felázott földutakon billegtünk buszunkkal, de megérkeztünk. A vízeséstől néhány száz méterre lévő kiépített parkolóból - élelmes helyi taxisok – emelt díjjal fuvarozzák fel a buszozásra már végképp alkalmatlan rövidke útszakaszon a látogatókat a nemzeti park bejáratáig, amin átlépve mintha nem is erdőbe, hanem egy erdőhöz hasonlító hatalmas katedrálisba érkeztünk volna, melynek szentélye maga a méltóságteljesen zubogó vízesés. A Sipot-vízesés és környéke egyébként nyaranta hatalmas hippit találkozóknak szolgál helyszínül, mindenfelé apró kövekből, kavicsokból emelt miniatűr Stonehenge-eket, fára akasztott rituális függőket, üvegharangokat láthatunk.

A Sipot-vízesés

A viszontagságos utazás miatt némiképp megkésve érkeztünk vissza Munkácsra, a Szent István Líceumba, de a konyhai személyzet nagyon megértő volt, és ismét friss, meleg vacsorával kedveskedtek nekünk.

Ennek a napnak utazásszervezés szempontjából az a tanulsága, hogy az olyan elhúzódo határátlépések, bizonytalan útviszonyok mellett, mint amilyen egy kárpátaljai utazás során is felmerül, mindenképp két sofőrrel érdemes elindulni, mert könnyen kicsúszhatunk az engedélyezett 10 órás menetidőből.

Másnap, reggeli után elköszöntünk munkácsi vendéglátóinktól, a Szent István Líceum munkatársaitól, és Husztnak vettük az irányt. A várhegy megmászása, mely már Kölcsey idején is csak romjaiban magaslott a város fölé, megéri az erőfeszítést, mert a panoráma minden fáradságért kárpótol minket.

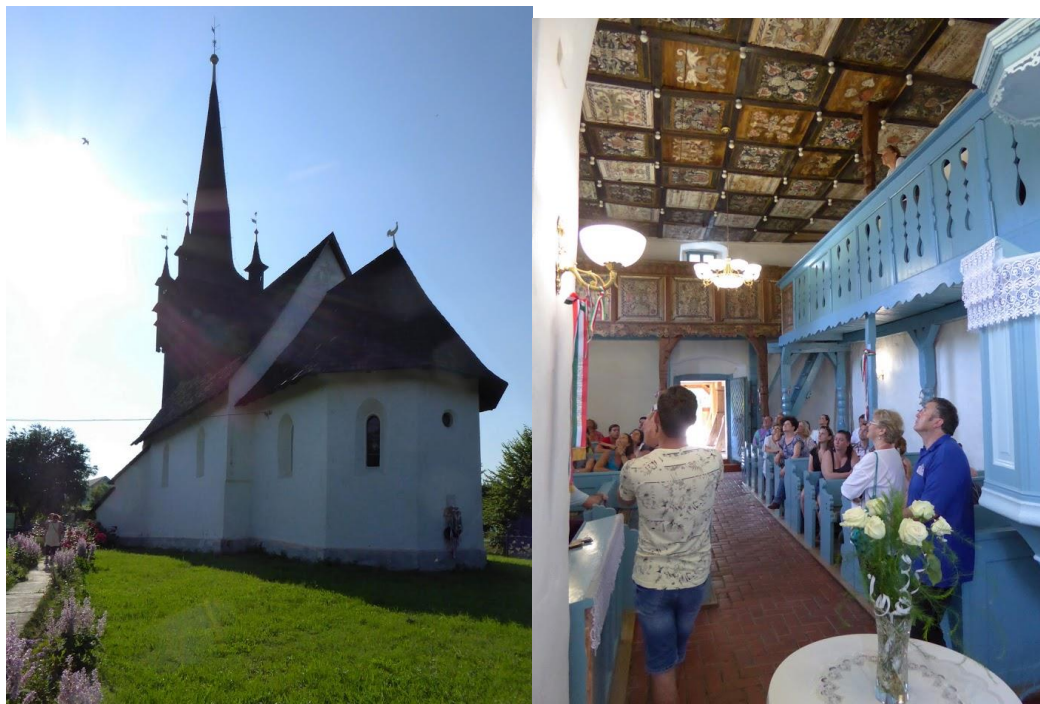

Huszt várának bús dűledékein

A vár egykori bejáratánál található emléktábla tövében elhelyeztük koszorúnkat, s nemcsak a vár történelméről kaphattunk ismertetőt, hanem azt is megtudhattuk Gergőtől, hogy néhány maroknyi fiatalnak, azaz a Tiszta Kárpátalja csoportnak köszönhető, hogy ez a műemlék egyáltalán megközelíthető a turisták számára: ők azok, akik önkéntes munkában, szabad idejükben járnak a nevezetesebb turisztikai helyekhez bozótot irtani, fűvet nyírni, szemetet szedni, magyarellenes feliratokat lesúrolni vagy épp átfesteni.

Nem nagyon ismert, hogy a huszti várdomb tövében található egy magyar háborús haditemető is, melynek rendbetétele napjainkban is folyik. Itt is elhelyeztünk kegyeleti koszorúnkat.

Innen Csetfalvára mentünk, ahol a fakazettás református templomot látogattuk meg. Lenyűgözve ültünk az aprócska, hűvös templom évszázados padjaiban, ahol ma is ott ül majd minden család, ahol századokkal korábban őseik is, a fölöttünk lévő mennyezeten pedig betűzgettük a 300 éves vagy még régebbi feliratokat, családneveket egy-egy mennyezeti táblán, miközben a festett kazetták szimbólumrendszeréről is halhattunk előadást.

Csetfalva templománál

Egyedülálló a csetfalvai templom abban is, hogy a harangláb nincs egybeépítve a templommal, ám a templom csak a harangláb alján keresztülvezető folyosón közelíthető meg. Az ódon létrákon és deszkapallókon megközelíthető harangok mellől körbe tekintve ellátni egészen messzire, tekintetünkkel országhatárokat átlépve ellátunk a Tiszántúlra is.

Következő állomásunk és megkoszorúzendó emlékhelyünk a Rákóczi-szabadságharc első győztes csatájának emléket állító tiszaujlaki Turul-emlékmű volt. Az emlékmű lépcsőin ma is

jól kivehető az 1998-as pusztító árvíz vízszintjelzője, mely akkor magát az emlékművet is majdnem magával ragadta.

Tiszaújvári emlékmű

Borkostoló Benén

Ezután megálltunk a benei Parászka Pincészetnél egy rövid, de annál szórakoztatóbb borkóstolásra, majd partneriskolánkhoz és egyben következő szállásunkhoz, a Nagyberegi Református Líceumhoz indultunk, ahol már vártak minket a vacsorával.

A Nagyberegi Református Líceum

A Nagyberegi Református Líceum szívós munkával és kitartó igyekezettel igyekszik helyben biztosítani az itteni magyarság középiskolás szintű taníttatását, és minden nehézséget lebíró elszántságuk eredményességét mutatja a sikeresen felvételiző és tovább tanuló diákok magas száma is.

Biztosan tudjuk, hogy adományunk jó kezekbe került, és bizony szükségük is van minden segítségünkre a kárpátaljai magyar oktatási intézményeknek.

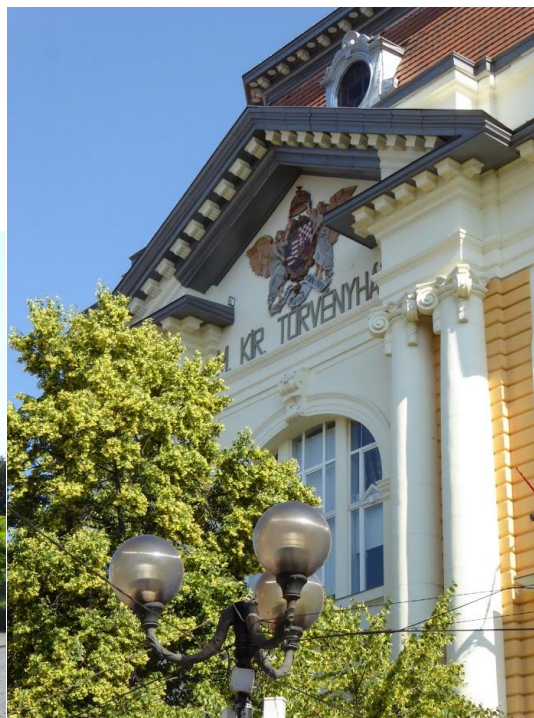

A Nagyberegi Református Líceum Lelkész-igazgatójával, Tóth Lászlóval

Utolsó napon a kárpátaljai magyarság kulturális központjába, Beregszászra látogattunk el, ahol ízelítőt kaphattunk abból, hogy a századforduló Osztrák-Magyar Monarchiájában micsoda társasági és kulturális élet folyhatott egy olyan, mára végvidéknek tűnő városban is, mint épp Beregszász. A napjainkban fokról-fokra újjáépülő és szépülő város a századforduló eklektikus, szecessziós épületeinek tövében folydogáló egykor tiszta és hajózható, mára azonban koszos és mocsaras Vérke folyóval, a már felújított főiskola épületével és a homlokzati Magyar Királyság címerével, a főutca végén található elképesztően zsúfolt és izgalmas, keleti bazárhoz hasonlító piacával, a már életében legendává vált és egykor itt fellépő híres és hírhedt Fedák Sárinak máig eleven emlékével igazán kedves végállomása volt négynapos kirándulásunknak.

A beregszászi egykori úri kaszinó épülete

A főiskola homlokzata a királyi címerrel

A ma is eleven emlékü Fedák Sári főutcai szobránál

Köszönjük vendéglátóinknak, a munkácsi Szent István Líceumnak, partneriskolánknak, a Nagyberegi Református Líceumnak, Kozub Gergely idegenvezetőnek, akit az együtt töltött csupán néhány nap alatt is mindannyian megszerettünk, és a Tiszta Kárpátalja csoportnak(!) ezt a kellemes kirándulást.

Hazafelé tartva, némiképp kimerülve, miközben az elmúlt napok emlékei kavargtak mindannyiunkban, s lelki szemeink előtti képzeletbeli filmkockákon Rákóczi, Fedák Sári, a Sipot-vízesés hippy-kommunái és a honfoglaló magyarok szekérhadai váltogatták egymást, mindannyian azon fogadkoztunk: Kárpátaljára még vissza fogunk jönni máskor is. És a diákjainkkal is!

Almássy Balázs